

Tussenrapportage aanpak huiselijk geweld

Regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren'
Gemeente Zwolle

Tussenrapportage aanpak huiselijk geweld

Regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren'
Gemeente Zwolle

Titel

Tussenrapportage aanpak huiselijk geweld
Regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren'
Gemeente Zwolle

Versie

1.3

Datum

Maart 2024

Inhoudsopgave

1	<i>Inleiding</i>	4
1.1	Aanleiding en doelstelling	4
1.2	Maatschappelijke urgentie	4
1.3	Vervolg	5
1.4	Leeswijzer	5
2	<i>Kaders</i>	7
2.1	Geweld hoort nergens thuis (2018-2021)	7
2.2	Regiovisie aanpak huiselijk geweld IJsselland (2021-2024)	7
2.3	Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (2019)	8
2.4	Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (2026-2031)	8
2.5	Samenhang andere landelijke-, regionale en lokale programma's	9
2.6	Wettelijke en financiële kaders aanpak huiselijk geweld	9
3	<i>Uitvoeringsoverzicht Zwolle</i>	10
3.1	Actielijn 1: Eerder en beter in beeld	10
3.2	Actielijn 2: Stoppen en duurzaam oplossen	12
3.3	Actielijn 3: Aandacht voor specifieke groepen	14
	<i>Bijlage 1. Begrippen- en bronnenlijst</i>	17
	<i>Bijlage 2. Regiovisie in beeld</i>	21
	<i>Bijlage 3. Evaluatie pilots 'Geweld hoort nergens thuis'</i>	22
	<i>Bijlage 4. Schematische weergave uitvoeringsoverzicht</i>	25

1 Inleiding

Deze tussenrapportage biedt inzicht in de Zwolse uitwerking van de regiovisie aanpak huiselijk geweld regio IJsselland 'Verbinden, versterken en innoveren' (2021-2024). In de regiovisie staan de actielijnen uit het landelijke programma 'Geweld hoort nergens thuis' (2018-2021) centraal. In hoofdstuk 2 gaan we dieper in op beide documenten. In hoofdstuk 1 leiden we de rapportage in. Achtereenvolgens gaan we in op de aanleiding en de doelstelling, de maatschappelijke urgentie en het vervolg. Tot slot volgt een leeswijzer.

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Zwolle maakt zich hard voor het voorkomen, terugdringen en stoppen van huiselijk geweld. Dit doen we als centrumgemeente in nauwe samenwerking met de regiogemeenten¹ en de netwerkpartners² in de regio IJsselland. In 2021 stelden we gezamenlijk de regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren' (2021-2024) op. Met deze visie bouwen we voort op het regionale beleid ten aanzien van de aanpak van huiselijk geweld uit voorgaande jaren. We houden rekening met maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe inzichten rondom (de aanpak van) huiselijk geweld. We doen veel, samen met diverse organisaties en vanuit verschillende beleidsterreinen. In deze rapportage bieden we een overzicht van onze inspanningen om huiselijk geweld aan te pakken. Het overzicht zorgt voor inzicht in de uitwerking van de regiovisie.

1.2 Maatschappelijke urgentie

Niet op school, niet op straat, maar thuis heb je de grootste kans om met geweld in aanraking te komen. Huiselijk geweld is in omvang en impact één van de grootste geweldsvraagstukken van de samenleving (uit: 'Geweld hoort nergens thuis', 2018-2021).

Gevolgen huiselijk geweld

Huiselijk geweld heeft grote gevolgen. Allereerst is er de lichamelijke pijn bij de betrokkenen. Daarnaast leidt huiselijk geweld tot emotionele problemen (Blijf Groep, 2020). Slachtoffers ervan raken vaak in een isolement. Ze verliezen hun weerbaarheid, zelfvertrouwen en kunnen een negatief zelfbeeld ontwikkelen. Gevoelens van schuld en schaamte spelen hierbij een rol. Dit kan leiden tot depressies, stressklachten en lichamelijke klachten. Vooral bij kinderen kunnen de gevolgen groot zijn. Zo kunnen zij bijvoorbeeld minder presteren op school, zich isoleren van andere kinderen of zelf overgaan tot geweld. In hun verdere leven hebben ze relatief vaak moeite met (intieme) relaties en de opvoeding van hun eigen kinderen.

Cijfers huiselijk geweld Nederland 2022

In 2022 gaf negen procent van de Nederlandse bevolking van zestien jaar en ouder (bijna 1,3 miljoen personen) aan in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer te zijn geweest van één of meerdere vormen van huiselijk geweld (CBS Prevalentiemonitor, 2022). Als verbale agressie meegeteld zou worden, gaf 33 procent aan slachtoffer te zijn van huiselijk geweld. Zes procent van de personen van zestien jaar of ouder (ruim 850 duizend personen) werd structureel slachtoffer. Dat wil zeggen dat zij in 2022 ten minste één vorm van huiselijk geweld (bijna) dagelijks, wekelijks of maandelijks hebben meegemaakt. Ook hierbij is verbale agressie niet meegenomen (CBS Prevalentiemonitor, 2022). Het CBS publiceert deze cijfers over 2023 eind april 2024³.

¹ De regio IJsselland bestaat uit de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle (centrumgemeente).

² In de aanpak van huiselijk geweld spelen diverse organisaties en instanties een rol, onder andere: Veilig Thuis IJsselland, GGD IJsselland, Kadera, ggz-organisaties, onderwijs, vluchtelingenwerk, jeugdbescherming, welzijnswerk, lokale (wijk)teams, Raad voor de Kinderbescherming, kinderopvang, politie, huisartsen, Leger des Heils en ervaringsdeskundigen.

³ <https://data.overheid.nl/dataset/14235-huiselijk-geweld--aard-geweld--aanvullende-info--veilig-thuis-regio>

Cijfers Veilig Thuis 2022 en 2023

Veilig Thuis ontving in 2022 in totaal 123.000 meldingen van huiselijk geweld. In de regio IJsselland werden 2332 meldingen gemaakt. Veilig Thuis IJsselland ontving de meeste meldingen van Justitie & Veiligheid, gevolgd door psychologen, pedagogen, psychotherapeuten en sociaal werkers. Van de 2332 meldingen kwamen er 649 uit de gemeente Zwolle. Dit betreft evenveel meldingen als in 2021. In de regio IJsselland werden er in 2023 2459 meldingen gemaakt, waarvan 739 uit Zwolle. In het aantal meldingen is geen vaste trend te ontdekken. In de tabel hieronder staat per melding de (vermoedelijke) aard van het geweld vermeld.

Aard van het geweld	Meldingen	
	2022	2023
(Ex-) Partnergeweld	228	292
Andere problematiek dan huiselijk geweld of kindermishandeling	220	224
Geweld tegen ouders (onder de 65 jaar) door hun kinderen (tot 23 jaar)	24	22
Huiselijk geweld overig	58	58
Kindermishandeling	111	126
Ouderenmishandeling (ouder dan 65 jaar)	8	16
Overige	0	1
Eindtotaal	649	739

De vervolgstappen na deze meldingen staan in de tabel hieronder beschreven.

Triagebesluit	Aantallen	
	2022	2023
Overdracht (naar de SWT's bijvoorbeeld)	407	464
Vervolgstappen belegt bij Veilig Thuis	184	216
Geen vervolgstappen nodig	28	49
Inzet regionale maatwerktaak Veilig Thuis	7	3
Eindtotaal	626	732

In 2022 kreeg Veilig Thuis IJsselland in totaal 1077 advies- en ondersteuningsvragen uit de gemeente Zwolle. Deze vragen zijn gericht op het verkrijgen van informatie, terwijl met een melding professionele hulp ingeschakeld wordt. In 2023 kwamen er 1473 vragen uit Zwolle.

1.3 Vervolg

De regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren' heeft een looptijd tot en met 2024. In 2024 gaan we op regionaal niveau de regiovisie herijken. Hiervoor gebruiken we deze tussenrapportage. In de herijkte regiovisie nemen we de regionale aanpak in het kader van het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (zie paragraaf 2.4) mee.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 biedt een weergave van de verschillende kaders waarmee we als gemeente te maken hebben in de aanpak van huiselijk geweld. In hoofdstuk 3 is een uitvoeringsoverzicht opgenomen. In dit hoofdstuk beschrijven we globaal hoe we ons als gemeente, zowel op lokaal als op regionaal niveau, inzetten om de doelen uit de regiovisie te behalen. Het overzicht is opgesteld aan de hand van documentatie en gesprekken met betrokken professionals uit de gemeente Zwolle en de regio IJsselland.

In bijlage 1 is een lijst met begrippen en bronnen opgenomen. En in bijlage 2 een beeld van de regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren'. In bijlage 3 is een evaluatie opgenomen van

uitgevoerde pilots in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in de regio IJsselland. Tot slot is in bijlage 4 een schematische weergave opgenomen van het uitvoeringsoverzicht dat we beschrijven in hoofdstuk 3.

2 Kaders

Bij de aanpak van huiselijk geweld hebben we in de gemeente Zwolle te maken met landelijke en regionale kaders. En ook met wettelijke en financiële kaders. In dit hoofdstuk staan we hierbij stil.

2.1 Geweld hoort nergens thuis (2018-2021)

Het landelijke programma 'Geweld hoort nergens thuis' (hierna: GHNT) liep van 2018 tot en met 2021. Het programma, geïntroduceerd door het ministerie van Justitie en Veiligheid (hierna: JenV), het ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG), had de opdracht om een doorbraak te realiseren in de aanpak van huiselijk geweld. Met het programma werd landelijk het belang van een goede aanpak van huiselijk geweld onderschreven. Het programma GHNT had als uitgangspunten om voort te bouwen op bestaande inzichten en initiatieven en om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de behoeften op lokaal niveau. Van een aantal onderdelen van het programma GHNT is de looptijd verlengd. Deze onderdelen zijn opgegaan in het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' (zie paragraaf 2.4).

GHNT in de regio IJsselland

Vanuit het programma GHNT volgde landelijke en regionale inzet. In de regio IJsselland ontvingen we ondersteuning in de vorm van het faciliteren van een regionale projectleider en door het (financieel) mogelijk maken van diverse pilots in de regio. De eindrapportage 'GHNT Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in IJsselland' (december 2022) blikt terug op de regionale uitwerking van het landelijke programma GHNT en rapporteert welke activiteiten binnen de beschreven actielijnen zijn uitgevoerd. Zie voor de verwijzing naar dit document de bronnenlijst in bijlage 1. Daarnaast zijn de uitgevoerde pilots in het kader van dit programma geëvalueerd. Deze evaluatie is te vinden in bijlage 3.

2.2 Regiovisie aanpak huiselijk geweld IJsselland (2021-2024)

De regiovisie aanpak huiselijk geweld IJsselland 'Verbinden, versterken en innoveren' (2021-2024) werd na een uitgebreid traject met de regiogemeenten, de netwerkpartners en de Participatieraad gevormd. In de regiovisie staan de volgende visie, missie, uitgangspunten, aanpak en actielijnen beschreven:

Visie

Een effectieve aanpak van huiselijk geweld vindt plaats door een gemeenschappelijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten. Professionals werken daarvoor over de grenzen van de verschillende domeinen samen, zoals woon- en leefomgeving, zorgdomein en veiligheidsdomein. Een goede samenwerking staat centraal, omdat we ons gezamenlijk verantwoordelijk voelen voor de veiligheid van alle inwoners van 0 tot 100+ jaar.

Missie

Wij willen huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling zo veel mogelijk voorkomen en terugdringen, de schade ervan beperken, recidive voorkomen en zo de cirkel van geweld en de overdracht van generatie op generatie doorbreken.

Uitgangspunten

De titel van de regiovisie schetst de drie belangrijkste uitgangspunten in ons beleid:

- 1) *Verbinden*: We werken samen met het gezin, het netwerk van het gezin en alle betrokken professionals aan het duurzaam stoppen van huiselijk geweld: integraal, systemisch en over sectoren heen. En vanuit het principe: één gezin, één plan en één regisseur.
- 2) *Versterken*: Dit doen we zo lokaal als mogelijk en zo regionaal als moet. De lokale (wijk)teams vervullen een centrale, vertrouwde rol naar het gezin toe. Professionals

voegen in en uit wanneer dit nodig is. Er wordt geen stokje overdragen, maar alle betrokkenen staan met elkaar rondom het gezin om huiselijk geweld duurzaam op te lossen.

- 3) *Innoveren*: Innovatie staat hoog in het vaandel. We werken continu samen aan verbeteringen in onze aanpak, bijvoorbeeld in onze samenwerking en in kennisontwikkeling. Daar waar mogelijk maken we gebruik van nieuwe technologie.

Aanpak

Veiligheid staat in alle fasen van de aanpak van huiselijk geweld voorop. We hanteren de aanpak van gefaseerd samenwerken aan veiligheid: eerst werken aan veiligheid en vervolgens samenwerken aan risico-gestuurde zorg en herstelgerichte zorg.

Actielijnen

In het programma GHNT stonden drie actielijnen centraal: eerder en beter in beeld, stoppen en duurzaam oplossen en aandacht voor specifieke groepen. Deze actielijnen zijn overgenomen in de regiovisie. Hieraan is een vierde actielijn toegevoegd: innovatie. In bijlage 2 is een beeld van de regiovisie opgenomen.

2.3 Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (2019)

Vanuit het programma GHNT heeft de VNG het kwaliteitskader 'Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten' (2019) ontwikkeld. Dit kader ondersteunt gemeenten in de inrichting en versterking van hun lokale (wijk)teams. Hierdoor kunnen zij huiselijk geweld eerder en beter in beeld krijgen en het geweld stoppen en duurzaam oplossen. Het kwaliteitskader richt zich op gemeenten in hun opdrachtgevende verantwoordelijkheid voor lokale teams. Daardoor kunnen gemeenten de kwaliteit van de aanpak van onveiligheid in gezinnen en huishouden op een voldoende niveau borgen. Het kwaliteitskader bestaat uit tien kwaliteitsstandaarden. Eén daarvan is bijvoorbeeld het formuleren van een integrale gemeentelijke visie op de inrichting van de lokale (wijk)teams voor de aanpak van huiselijk geweld. Gemeenten kunnen gebruik maken van een zelfscan, een vragenlijst, die bij het kwaliteitskader is opgenomen. Hierdoor krijgen ze een beeld van wat ze nog te doen hebben in de inrichting en de versterking van hun lokale (wijk)teams. En wat deze teams nodig hebben in het doorbreken van de cirkel van huiselijk geweld bij gezinnen en huishoudens.

Ontwikkelpannen regio IJsselland en Veilig Thuis IJsselland

In de regio IJsselland gebruiken we het kwaliteitskader om te bepalen waar we staan en wat er nodig is om verder te ontwikkelen. We vullen jaarlijks de zelfscan in en duiden deze resultaten. Dit landt vervolgens in ontwikkelplannen van de gemeenten en van Veilig Thuis IJsselland. Ook de sociale wijkteams van Zwolle (SWT's) kennen een ontwikkelplan. Elk jaar gaan we met elkaar in gesprek over de voortgang van deze ontwikkelplannen. En stellen we voortgangsrapportages op om te blijven reflecteren en leren. Op basis daarvan maken we afspraken over wat nodig is om verder te ontwikkelen. Zodat we met elkaar huiselijk geweld effectief kunnen aanpakken.

2.4 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (2026-2031)

Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (hierna: toekomstscenario) is een gezamenlijk programma van de ministeries JenV en VWS en de VNG. Het toekomstscenario schetst op hoofdlijnen hoe de kind- en gezinsbescherming er de komende jaren (2026-2031) uit moet komen te zien. Het scenario beschrijft een nieuwe manier van werken vanuit het perspectief van het gezin. Net als het programma GHNT bestaat het toekomstscenario uit een regionale aanpak en verschillende actielijnen. Ook in het toekomstscenario is voor de lokale teams van gemeenten een belangrijke rol weggelegd in de aanpak van veiligheidsproblematiek bij gezinnen en huishoudens. Het toekomstscenario beoogt kortere lijnen tussen medewerkers en hun verschillende organisaties, minder wisselingen en één gezamenlijke oordeelsvorming. Hierdoor moet het voor gezinnen en huishoudens duidelijk zijn wie hun vaste contactpersoon is. Op basis van een goede analyse kan passende hulp worden ingezet.

Toekomstscenario regio IJsselland

De regio IJsselland onderschrijft de gedachte van het toekomstscenario. Het afgelopen jaar is een projectgroep Toekomstscenario gestart met het opstellen van een startfoto. Deze foto dient als basis voor de aanpak in de regio IJsselland in het kader van het toekomstscenario. De acties die hieruit voortvloeien en de monitoring daarvan pakken we integraal op.

2.5 Samenhang andere landelijke-, regionale en lokale programma's

Het landelijke programma GHNT, de regiovisie, het kwaliteitskader en het toekomstscenario bieden de kaders voor de aanpak van huiselijk geweld in de gemeente Zwolle. Daarnaast bestaan er diverse lopende en afgeronde programma's, zowel op landelijk, regionaal als lokaal niveau, waarmee deze aanpak samenhangt. Hieronder volgt een zo volledig mogelijke opsomming van deze programma's:

- Samen tegen mensenhandel (2018) – *landelijk niveau*
- Samen tegen mensenhandel IJsselland (2022-2026) – *regionaal niveau*
- Veiligheid Voorop! (2018) – *landelijk niveau*
- Kansrijke Start (2018-heden) – *landelijk niveau*
- Nu Niet Zwanger (2017-heden) – *landelijk niveau*
- Regiovisie Jeugdhulp regio IJsselland (2021-2025) – *regionaal niveau*
- Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028) – *regionaal niveau*
- Landelijke agenda Zorg & Veiligheid 'Perspectief 2025' – *landelijk niveau*
- Regionale agenda Zorg & Veiligheid regio IJsselland (2022) – *regionaal niveau*
- Strategische Beleidsagenda (Veiligheidsregio IJsselland (2023-2026) – *regionaal niveau*
- Strategische Veiligheidsagenda Zwolle (2023-2026) – *lokaal niveau*

2.6 Wettelijke en financiële kaders aanpak huiselijk geweld

Wettelijke kaders

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is opgenomen in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) en in de Jeugdwet. De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling verplicht organisaties en zelfstandige professionals een meldcode te hanteren en de kennis en het gebruik ervan te bevorderen. Medewerkers zijn verplicht de (door de beroepsverenigingen ontwikkelde) meldcodes die door organisaties zijn geïmplementeerd toe te passen bij situaties waarin sprake is van (een vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling. Het doel van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is dat sneller en adequater hulp kan worden geboden bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Financiële kaders

De aanpak van huiselijk geweld kent de volgende kosten: de opvang van slachtoffers (Kadera), het Centrum Seksueel Geweld Zwolle (hierna: CSG Zwolle) en Veilig Thuis IJsselland. De kosten voor de opvang van slachtoffers en CSG Zwolle financieren we vanuit de Landelijke Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang (DUVO). De kosten voor Veilig Thuis IJsselland worden deels vanuit DUVO gefinancierd en deels vanuit de regiogemeenten van IJsselland.

3 Uitvoeringsoverzicht Zwolle

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we ons als gemeente, zowel op lokaal als op regionaal niveau, inzetten om de doelen uit de regiovisie 'Verbinden, versterken en innoveren' te behalen. Het overzicht is opgesteld aan de hand van documentatie en gesprekken met betrokken professionals uit de gemeente Zwolle en de regio IJsselland. Het overzicht volgt de actielijnen van het landelijke programma 'Geweld hoort nergens thuis'. In bijlage 4 is een schematische weergave van dit overzicht opgenomen.

3.1 Actielijn 1: Eerder en beter in beeld

Door huiselijk geweld eerder in beeld te krijgen, kunnen we eerder handelen. Hierdoor verkorten we de duur van het geweld en voorkomen we erger. Door het geweld beter in beeld te hebben, weten we beter hoe we de betrokkenen kunnen helpen.

Acties

1a. Versterken lokale aanpak huiselijk geweld

In de regiovisie is het uitgangspunt (paragraaf 2.3, uitgangspunt 2) opgenomen dat hulp en ondersteuning bij huiselijk geweld zo lokaal mogelijk en in de directe omgeving van slachtoffers en het netwerk dient plaats te vinden. De lokale teams krijgen hiermee een centrale rol in de aanpak van huiselijk geweld.

- *Versterken samenwerking SWT's Zwolle en Veilig Thuis IJsselland*

Vanuit bovengenoemd uitgangspunt zijn Veilig Thuis IJsselland en de gemeente Zwolle een pilot gestart met twee SWT's in Zwolle: het SWT Zuid en het SWT Noord. Tijdens deze pilot werkten zij aan een vernieuwde manier van samenwerken. Met een eenduidige werkprocesbeschrijving van de start en de overdracht van veiligheidscasuïstiek. De SWT's brengen we door de nieuwe samenwerkingsafspraken met Veilig Thuis IJsselland beter en indien mogelijk eerder in positie om gezinnen en huishoudens die te maken hebben met huiselijk geweld te begeleiden naar een (duurzame) oplossing. De pilot is uitgerold naar alle SWT's in Zwolle en daarmee omgezet naar een structurele werkwijze. Deze werkwijze wordt door de verschillende partijen als positief ervaren. Casussen worden in samenspraak opgepakt.

- *Versterken SWT's Zwolle*

Vanuit het landelijk programma GHNT is kwaliteitskader (zie paragraaf 2.2) ontwikkeld met als doel om gemeenten te ondersteunen in het inrichten en het versterken van hun (lokale) wijkteams. In Zwolle hebben we de zelfscan van het kwaliteitskader gebruikt om een duidelijk beeld te krijgen van de mate waarin de inrichting van de SWT's voldoende is voor een effectieve signalering en aanpak van huiselijk geweld. En hoeverre de teams zijn toegerust op de rollen, taken en verantwoordelijkheden in het kader van deze aanpak. Op basis van de resultaten van de zelfscan stelden we een ontwikkelplan op waarin is aangegeven hoe we aan de kwaliteitsstandaarden werken. In het plan is aandacht voor de volgende onderdelen: een integrale structuur, voldoende kennis en vaardigheden en voldoende capaciteit. Op deze punten monitoren we de voortgang en sturen we waar nodig bij. Eens per jaar spreken we in regionaal verband over de voortgang van de uitvoering van de ontwikkelplannen in de regio.

1b. Vergroten bekendheid meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

De meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals met het signaleren en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling. We vinden het belangrijk dat inwoners, vrijwilligers en professionals weten wat de meldcode inhoudt, wat zij zelf kunnen doen en waar ze met signalen en vragen terecht kunnen. Zodat passende hulp tijdig kan worden geboden en geweld stopt. We zetten daarom in op het vergroten van de bekendheid van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Onder andere bij onze SWT's, die wekelijks bij scholen en huisartsen over de vloer komen. Zij

stemmen af wie welke stappen onderneemt. In de regio is een werkgroep Meldcode actief, die zicht bezighoudt met (een verbetering van) de uitvoering van en het toezicht op de meldcode.

1c. Kennisdelen (aanpak) huiselijk geweld

Om situaties van huiselijk geweld eerder en beter in beeld te krijgen, is het belangrijk dat de omgeving van het slachtoffer signalen (h)erkent en vervolgens weet wat te doen. Het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en de communicatie hierover is een constant aandachtspunt, zowel op regionaal als op lokaal niveau. Daarom zetten we in op kennisdeling over (de aanpak van) huiselijk geweld.

- *Regionale website huiselijk geweld*

In 2022 is de regionale website www.huiselijkgeweld-IJsselland.nl gelanceerd. Met deze website is een centrale plek gecreëerd voor relevante kennis en informatie op het gebied van huiselijk geweld in de regio IJsselland. Zoals webinars, toolboxen en signalenkaarten. Daarnaast biedt de website de mogelijkheid tot aanmelding voor trainingen en voorlichtingsbijeenkomsten. Een redactieraad⁴ beheert de website en houdt deze bij.

- *Webinars huiselijk geweld*

Omdat we het belangrijk vinden om kennis over (de aanpak van) huiselijk geweld te delen, verzorg(d)en we in de regio webinars over verschillende thema's voor professionals. In samenwerking met Kadera, Isala, Veilig Thuis IJsselland en het programma GHNT namen we bijvoorbeeld een webinar op over kindermishandeling. In dit webinar komen risicofactoren en het herkennen van huiselijk geweld aan bod. Daarnaast organiseerden we webinars over onze regiovisie, kindermishandeling, ouderenmishandeling, partnergeweld en traumasensitief werken.

- *Nieuwsbrieven huiselijk geweld*

Vanaf 2021 zijn verschillende nieuwsbrieven opgesteld over de aanpak van huiselijk geweld in de regio IJsselland. En dan specifiek over het programma GHNT en de regiovisie. De nieuwsbrieven zijn te vinden op de regionale website. Nieuwsbrieven zijn een effectief middel om informatie te verspreiden. Voor kennisdeling over (de aanpak van) huiselijk geweld blijven we dit dan ook doen.

- *Bespreekbaar maken*

In de regio IJsselland kennen we een werkgroep Bespreekbaar maken. Zij houden zich bezig met het bespreekbaar maken van en aandacht vragen voor (de aanpak van) huiselijk geweld in de regio IJsselland. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij jaarlijkse terugkerende campagnes zoals 'Orange the World'. Ook de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld in de SWT's staan aan de lat om het onderwerp blijvend te bespreken.

- *Expositie 'WIJ... doorbreken de cirkel van geweld'*

De landelijk rondreizende tentoonstelling 'WIJ... doorbreken de cirkel van geweld' toont dertig portretten van mensen die in staat waren om de cirkel van geweld te doorbreken. Deze tentoonstelling hebben we naar de regio IJsselland gehaald. En was zowel in de gemeente Kampen als in de gemeente Hardenberg te bezichtigen. Naar aanleiding van de expositie hebben we regionaal de webinar 'Doorbreek de cirkel' georganiseerd, waarin het thema partnergeweld centraal stond. Het streven is om de tentoonstelling in 2024 nogmaals te organiseren.

1d. (Door)ontwikkelen aanbod training en voorlichting aanpak huiselijk geweld

Kennis en vaardigheden vormen de basis voor het signaleren en het bespreekbaar maken van (vermoedens van) huiselijk geweld bij gezinnen en huishoudens die hier (vermoedelijk) mee te maken hebben. Het is belangrijk dat we aandacht hebben voor de ontwikkeling van kennis- en vaardigheden op dit gebied.

⁴ De redactieraad bestaat uit vertegenwoordigers van netwerkpartners. In 2023 zijn dit: gemeente Zwolle, Veilig Thuis IJsselland, Kadera en Isala.

De regio IJsselland biedt een regionaal scholingsaanbod aan. Dit aanbod bestaat uit trainingen als systemisch denken en werken van de Swolsche School, signalen en bespreekbaar maken van Veilig Thuis IJsselland en traumasensitief werken van de Drakentemmers. Aanmelding voor deze trainingen verloopt via de regionale website. Lokale teams en andere professionals uit de gehele regio kunnen hier gebruik van maken en doen dit ook. Dit bevalt goed. Gezamenlijk leren resulteert in het opdoen van kennis en vaardigheden, creëert een gezamenlijk begrippenkader en zorgt voor begrip in elkaars werkwijze. Ook de sociaal werkers uit de SWT's nemen deel aan de regionale trainingen. En vullen deze aan met trainingen die lokaal worden ingekocht, zoals een training systeemtherapie en een training in het kader van het (h)erkennen en bespreekbaar maken van ouderenmishandeling.

In de regio is onlangs een werkgroep Scholingsaanbod gestart. Deze groep gaat zich bezighouden met het formuleren van antwoorden op vragen als 'wat vinden we qua kennis en vaardigheden belangrijk in de regio?', 'aan welke basis dienen de lokale (wijk)teams te voldoen?' en 'zijn vraag en antwoord op elkaar afgestemd?'. Op dit moment ontbreekt het aan een regionale visie op het scholingsaanbod in het kader van de aanpak van huiselijk geweld.

3.2 Actielijn 2: Stoppen en duurzaam oplossen

Het is belangrijk dat geweld zo snel mogelijk stopt. Om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken, is het nodig dat veiligheid wordt gecreëerd in onveilige situaties. Hiervoor is goede afstemming nodig met partijen die (veiligheids)maatregelen kunnen treffen. Effectieve hulp moet snel beschikbaar zijn en gericht zijn op medisch en psychologisch herstel. Alle gezinsleden en hun sociale netwerk zijn betrokken (systeemgericht). Waar mogelijk in vrijwillig kader, waar nodig in het gedwongen kader. Ook specifiek voor plegers is er een hulpaanbod nodig om herhaling te voorkomen.

Acties

2a. Multidisciplinaire aanpak (MDA++)

- *Inzet MDA++ voor SWT's*

MDA++ is een multidisciplinaire, intersectorale (+) en specialistische (+) aanpak gericht op het ondersteunen van gezinnen en huishoudens met complexe problematiek waar structurele onveiligheid speelt. Dit gebeurt door een team van deskundige specialisten met elk een specifieke expertise. Tijdens een regionale pilot MDA++ in 2021 is de toegevoegde waarde van MDA++ ervaren in de regio IJsselland (uit: Evaluatie MDA++ IJsselland 2022). Daarom is eind 2021 besloten MDA++ structureel beschikbaar te stellen voor de lokale (wijk)teams. De werkwijze, waar de gemeente Zwolle samen met de regio voor kiest, legt de focus op de ondersteuning van de bestaande hulpverlening. Het kernteam MDA++ neemt de casus van de SWT's niet over, maar kan worden gevraagd om de reguliere aanpak te evalueren, te analyseren, te ondersteunen en aan te vullen. Het team is ingericht met deskundige specialisten van justitiële, (jeugd)zorg en medische organisaties die expertise hebben op het gebied van zorg en veiligheid. De SWT's kunnen casuïstiek inbrengen die besproken wordt. Op deze manier kan gebruik worden gemaakt van de aanwezige expertise van het MDA++ team.

- *Borging MDA++*

In de regio IJsselland kennen we een werkgroep MDA++. Zij bevorderen de multidisciplinaire aanpak en bewaken de voortgang en de continuïteit van deze aanpak.

2b. Bevorderen gebruik veiligheidsplan

In de gemeente Zwolle hanteren we de aanpak van gefaseerde samenwerken aan veiligheid (zie paragraaf 2.3 – aanpak). Bij onveilige situaties stellen professionals samen met het gezin of het huishouden een veiligheidsplan op. In dit plan beschrijven zij wat de onveilige situatie is, wat er moet gebeuren om de veiligheid te herstellen en wie welke acties daarvoor uitvoert. Het plan is bruikbaar voor gezinnen, netwerkpartners en lokale teams. De regio stelde een vereenvoudigd veiligheidsplan op. Deze is geïntroduceerd aan de lokale (wijk)teams. In het ontwikkelplan van

Zwolle staat benoemd dat alle medewerkers van de SWT's kunnen werken met het veiligheidsplan. Hiertoe kunnen zij de training 'TOP-3 methodiek' volgen. In de regio bestaat een werkgroep Veiligheidsplan die eens per jaar het veiligheidsplan evalueert en waar nodig aanpast.

2c. Traumasensitief werken

Trauma in de context van huiselijk geweld ontstaat in relaties en beïnvloedt relaties. Bij het organiseren en herstellen van directe veiligheid en het creëren van stabiele veiligheid is het belangrijk dat professionals binnen de gefaseerde ketenzorg voldoende oog hebben voor en kennis hebben van trauma bij het gezin en/of de individuen. En weten hoe ze daar in hun aanpak rekening mee kunnen houden en op in kunnen spelen. Een tijdige en passende trauma-aanpak is van belang om de spiraal van geweld te kunnen doorbreken.

- *Ontwikkelen kennis en vaardigheden traumasensitief werken*

In Zwolle wordt en is ingezet op het vergroten van kennis en vaardigheden wat betreft traumasensitief werken. De werkgroep Traumasensitief werken ontwikkelde hiervoor vier producten, te vinden op de regionale website:

1. Een signalenkaart om trauma's bij kinderen en volwassenen te (h)erkennen;
2. Screeningsinstrumenten voor kinderen en volwassenen met handleidingen;
3. Een overzicht van alle traumabehandelmogelijkheden en behandelingsinstellingen in de regio IJsselland;
4. Een webinar waarin is toegelicht wat trauma is, hoe het kan worden herkend met behulp van de signalenkaart, hoe de screeningsinstrumenten kunnen worden toegepast en wat de verschillende behandelingsmogelijkheden inhouden.

In het kwaliteitskader 'Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (zie paragraaf 2.3) is één van de kwaliteitsstandaarden traumasensitief werken. In het ontwikkelplan van Zwolle staat benoemd dat in het scholingsplan van de SWT's aandacht is voor traumasensitief werken. Professionals uit de SWT's kunnen onder andere deelnemen aan de training 'traumasensitief werken' en 'ACE trauma en stress'.

- *Traumaisignalering bij kinderen in de opvang*

Kadera en jeugd ggz Dimence Groep hebben in 2020 gezamenlijk een pilot uitgevoerd met betrekking tot traumaisignalering bij kinderen in de opvang. In deze pilot toetsten zij of het vroegtijdig betrekken van de jeugd ggz bij kinderen in de opvang bijdraagt aan het eerder in beeld krijgen van signalen, om zo latere trauma's te voorkomen. Uit de pilot is gebleken dat eerder inzicht in signalen ertoe leidt dat deze sneller kunnen worden opgepakt en daardoor behandeling niet altijd nodig is. Door snelle inzet van de juiste begeleiding en/of behandeling is er minder risico op intergenerationele overdracht van de problematiek.

- *Deelname Drakentemmers*

Samen met de andere regiogemeenten nemen we deel aan Drakentemmers. Dit is een landelijk expertisepplatform voor behandelen trauma en gehechtheid in de context van huiselijk geweld. Zij kunnen hier informatie, onderzoeken en praktijkkennis vinden over trauma- en gehechtheidsbehandeling bij kinderen en volwassenen die te maken hebben (gehad) met structureel huiselijk geweld. Daarnaast bieden de Drakentemmers twee leerlijnen voor professionals aan: één voor behandelen en één voor algemene professionals in het sociaal – en veiligheidsdomein. Inmiddels zijn er een aantal Drakentemmers actief binnen de regio IJsselland. Deze Drakentemmers zijn werkzaam bij verschillende zorgaanbieders.

2d. (Door)ontwikkelen aanbod hulp huiselijk geweld

Zoals bij actie 1c (zie paragraaf 3.1. Actielijn 1: Eerder en beter in beeld) genoemd is er binnen de regio IJsselland veel aandacht voor de ontwikkeling van kennis- en vaardigheden op het gebied van (de aanpak van) huiselijk geweld. Naast het signaleren en het bespreekbaar maken is er aandacht voor hulp aan gezinnen en huishoudens die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld. Elk jaar wordt een opleidingsplan opgesteld in de regio, op basis van de

opleidingsbehoefte van gemeenten en het kwaliteitskader. In dit opleidingsplan is aangegeven welke kennis en vaardigheden er nodig zijn en welke opleidingen en trainingen hierbij passen. Twee keer per jaar wordt een opleidingskalender met trainingen aangeboden, waarop gemeenten en netwerkpartners zich kunnen inschrijven. Aangeboden trainingen zijn onder andere: systemisch denken en werken, werken vanuit intercultureel perspectief, TOP-3 methodiek, ouderenmishandeling, ACE trauma en stress, traumasensitief werken (een leerlijn van de Drakentemmers) en gefaseerd samenwerken aan veiligheid. De gemeente Zwolle neemt actief deel aan de aangeboden opleidingen en trainingen.

3.3 Actielijn 3: Aandacht voor specifieke groepen

Er bestaan verschillende vormen van huiselijk geweld. We vinden het belangrijk om aandacht te besteden aan een aantal specifieke kwetsbare groepen. Het gaat om slachtoffers van mensenhandel, seksueel geweld, schadelijke traditionele gebruiken en ouderenmishandeling. Ook gaat het om kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en kinderen die te maken krijgen met complexe scheidingen.

Acties

3a. Aanpak mensenhandel

- *Regionale aanpak 'Samen tegen mensenhandel' 2022-2026*

Eind 2021 stelden we in de regio IJsselland het plan van aanpak 'Samen tegen mensenhandel' (2022-2026) vast. Met dit plan zetten we in op een verbetering van het zicht op de problematiek en een versterking van de integrale aanpak op beleidsmatig en operationeel niveau. Met de aanstelling van een zorgcoördinator mensenhandel is de aanpak van mensen geïntensiveerd. De zorgcoördinator focust zich op de zorg en begeleiding van slachtoffers van mensenhandel in de regio IJsselland en is werkzaam bij Veilig Thuis IJsselland.

3b. Aanpak seksueel geweld

- *Aanpak seksuele weerbaarheid en seksuele uitbuiting*

De GGD IJsselland biedt al jaren samen met netwerkpartners preventieactiviteiten aan op het gebied van seksueel grensoverschrijdend gedrag, weerbaarheid en loverboyproblematiek in de gemeente Zwolle. Met de aanpak 'seksuele weerbaarheid en seksuele uitbuiting' vergroten we de seksuele weerbaarheid van jongeren. En zetten we in op de vermindering van het aantal slachtoffers van seksuele uitbuiting. Dit doen we door kennis onder jongeren te vergroten. We richten ons op de vindplaatsen van jongeren, zoals onderwijs en jongerenwerk. Zij kunnen uit het interventieaanbod rond dit thema kiezen. Het beoogde effect is dat (zwaardere) zorg vanuit de Jeugdwet wordt vermindert.

3c. Aanpak schadelijke traditionele gebruiken

Onder schadelijke traditionele praktijken vallen vormen van onderdrukking en geweld die voortkomen uit traditie, cultuur, religie of bijgeloof. Zoals vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld. Deze praktijken zijn in strijd met de mensenrechten. We zetten ons in om schadelijke traditionele gebruiken aan te pakken.

- *Aanpak GGD IJsselland en GGD Oost-Gelderland*

Op het gebied van schadelijke traditionele gebruiken werken de GGD-regio's Noord- en Oost-Gelderland en IJsselland al een aantal jaren met elkaar samen. Zij organiseren een spreekuur voor slachtoffers van schadelijke traditionele gebruiken. Onderdelen van dit spreekuur zijn het geven van nazorg, het delen van informatie en het verwijzen naar de juiste hulpverlener. Naast het spreekuur maakt de GGD gebruik van sleutelpersonen die voorlichting geven over schadelijke traditionele gebruiken en wijzen op de gevaren ervan. Deze personen zijn vaak ervaringsdeskundigen en onderdeel van de gemeenschappen waar de kans op schadelijke traditionele gebruiken aanwezig is. De sleutelpersonen zetten zich op verschillende manieren in om het thema te agenderen. Zo geven zij onder andere groepsvoorlichtingen over het thema,

verwijzen zij door naar specialisten of het spreekuur en staan zij professionals uit de gezondheidszorg bij in gesprekken met ouders. Daarbij wordt de thematiek meegenomen in de (basis)taken van de GGD, zoals in het geven van voorlichtingen en in het signaleren, bespreken en doorverwijzen bij individuele contactmomenten.

- *Aandachtsfunctionarissen schadelijke traditionele gebruiken*

De SWT's zijn voornemens om per team een aandachtsfunctionaris schadelijke traditionele gebruiken aan te stellen. De aandachtsfunctionarissen zijn aanspreekpunt voor andere professionals en zorgen ervoor dat het thema op de agenda blijft. Ook wijzen zij op de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, waaronder vormen van schadelijke traditionele gebruiken vallen.

3d. Aanpak ouderenmishandeling

- *Regionale aandacht ouderenmishandeling*

In de regio IJsselland bestond een werkgroep Ouderenmishandeling. De werkgroep heeft verschillende regionale materialen ontwikkeld, zoals een signalenkaart en handvatten voor gespreksvoering bij vermoedens van ouderenmishandeling. Deze materialen zijn te vinden op de regionale website. Op deze website is tevens veel informatie over het onderwerp te vinden.

- *Aandachtsfunctionarissen ouderenmishandeling*

Alle SWT's hebben een aandachtsfunctionaris ouderenmishandeling in hun team. Hiermee borgen we de aandacht voor deze vorm van huiselijk geweld.

3e. Aanpak kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en complexe scheidingen

Kinderen kunnen belast worden door langdurige gezins- en relatieconflicten. Dit willen we voorkomen door het bieden van opvoedingsondersteuning of andere ondersteuning om gezinnen in moeilijke omstandigheden te ontlasten.

- *Relatie- en Scheidingsteam Zwolle (RSTZ)*

In Zwolle is in 2021 een pilot gestart met een Relatie- en Scheidingsteam. Dit team bestaat uit gezinsgerichte hulpverleners met diverse achtergronden, zoals maatschappelijk werkers (volwassenen) en jeugd- en gezinswerkers. Het team is gespecialiseerd in hulp bij relatieproblemen en ondersteuningsvragen over en van jeugdigen en werkt systemisch. Het Relatie- en Scheidingsteam Zwolle fungeert als een centraal punt waar inwoners terecht kunnen met vragen over relaties, ouders, scheidingen of complexe casussen. De pilot is geëvalueerd en daaruit blijkt dat het team (langdurige) conflicten bij ouders kan voorkomen of doorbreken, waardoor minder belasting is bij jeugdigen. Ouders, jeugdigen en medewerkers ervaren duidelijke meerwaarde in de hulp, ondersteuning en werkwijze. De pilot is inmiddels omgezet naar een structurele werkwijze.

- *Parentshouse Zwolle*

In juli 2022 is het Parentshouse in Zwolle geopend in de wijk AA-landen. Dit is een woning met vier wooneenheden, toegankelijk voor alle inkomensgroepen. Het Parentshouse biedt rust voor ouderen en kinderen tijdens een scheiding. De woning biedt één van de ouders een plek zodat ouders en kinderen meer rust ervaren tijdens een scheiding. Ook kan het Parentshouse gebruikt worden voor een relatie-time-out. Het voorkomt gedwongen samenwonen, ongewenst ver weg wonen, steeds wisselende woonplekken of bankslapen bij bekenden. Het Parentshouse is een initiatief van de gemeente Zwolle in samenwerking met woningcorporaties deltaWonen, SWZ en Openbaar Belang.

3e. (Door)ontwikkelen expertise doelgroepen

- *Aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld*

Binnen de SWT's worden collega's als aandachtsfunctionaris huiselijk geweld aangesteld en/of opgeleid, waarbij zij gespecialiseerd zijn op één onderwerp zoals kindermishandeling of

ouderenmishandeling. Zij volgen in het kader hiervan specifieke opleidingen. Andere collega's kunnen vervolgens gebruik maken van hun expertise.

Bijlage 1. Begrippen- en bronnenlijst

1. Begrippen

Adverse Childhood Experience: Negatieve jeugdervaringen hebben betrekking op ervaringen met mishandeling, verwaarlozing of gebrek aan beschikbaarheid van ouders.

Centrum Seksueel Geweld: Het Centrum Seksueel Geweld Zwolle (CSG Zwolle) biedt in een veilige omgeving zo snel mogelijk en op één plek acute medische, forensische, juridische en psychologische hulp aan slachtoffers van seksueel geweld.

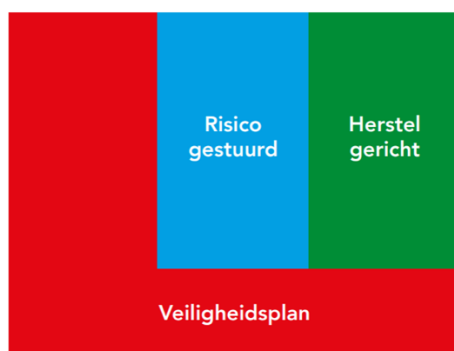
CoMensha: CoMensha is het landelijke coördinatiecentrum tegen mensenhandel. Zij zetten zich in voor de belangen en de rechten van (vermoedelijke) slachtoffers van mensenhandel in Nederland.

Meer informatie via: <https://www.comensha.nl/>

Drakentemmers: Dit is een landelijk expertiseplatform voor behandelaren trauma en gehechtheid in de context van huiselijk geweld.

Meer informatie via: <https://www.drakentemmers.nl/>

Gefaseerd samenwerken aan veiligheid: Dit is een aanpak waarin eerst wordt gewerkt aan veiligheid en vervolgens aan risico-gestuurde zorg en herstelgerichte zorg. Er wordt uitgegaan van drie fases (zie Figuur 1): Directe veiligheid organiseren (veiligheidsplan), vervolgens stabiele veiligheid creëren (risico gestuurd) en daarna herstel bevorderen.

Figuur 1: Schema gefaseerd samenwerken aan veiligheid

Huiselijk geweld: Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd. Met 'huiselijke kring' worden (ex) partners, gezins- en familieleden en huisvrienden bedoeld. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van kindermishandeling, (ex)partnergeweld in alle denkbare vormen en mishandeling, uitbuiting en/of verwaarlozing van ouderen. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele maar ook psychische vormen van geweld, zoals belaging en bedreiging (stalking).

Kadera: Kadera, gevestigd in Zwolle, is gespecialiseerd in huiselijk geweld, afhankelijkheidsrelaties en alles wat daarmee te maken heeft. Kadera biedt opvang en hulpverlening aan vrouwen (met kinderen), mannen en slachtoffers van mensenhandel.

Kindermishandeling: Kindermishandeling is elke vorm van, voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Kindermishandeling is een vorm van huiselijk geweld.

Mensenhandel: Mensenhandel is het werven, vervoeren of opnemen en huisvesten van mensen met gebruik van dwang en met als doel om iemand uit te buiten. Er zijn verschillende vormen van mensenhandel. De belangrijkste vormen zijn:

- Arbeidsuitbuiting: als iemand werkt en de inkomsten (gedeeltelijk) moet afdragen en/of in mensonterende omstandigheden moet werken. Arbeidsuitbuiting is meer dan alleen slecht werkgeverschap. Het is het bewust werven, vervoeren, overbrengen of huisvesten van een persoon met gebruik van dwang met als doel deze persoon uit te buiten.
- Seksuele uitbuiting: als iemand gedwongen wordt om seks te hebben tegen betaling van geld, kleding of eten en dat moet afdragen aan de uitbouter.
- Criminele uitbuiting: als iemand gedwongen wordt om te bedelen, stelen of andere criminele activiteiten uit te voeren en de buit moet afdragen aan de uitbouter.
- Gedwongen orgaanverwijdering: hierbij wordt iemand gedwongen om zijn of haar organen af te staan.

Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling: De meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling helpt professionals met het signaleren en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld of kindermishandeling. En bij psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing. Aan de hand van vijf stappen helpt de meldcode professionals, vanaf het moment dat zij iets signaleren totdat ze een besluit nemen, over het al dan niet doen van een melding bij Veilig Thuis.

MDA++: MDA++ is een multidisciplinaire, intersectorale (+) en specialistische (+) aanpak gericht op gezinnen en huishoudens met complexe problematiek waar structurele onveiligheid speelt. De aanpak voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten in de aanpak van huiselijk geweld. Zij voeren een brede en zorgvuldige analyse van de problematiek van de eerder aangeboden hulpverlening en/of over meerdere generaties heen. Vervolgens formuleren zij mogelijke, nieuwe of aanvullende interventies besproken waar de reguliere hulpverlening mee verder kan.

OMM: Afkorting voor de opvang voor slachtoffers van mensenhandel met multiproblematiek.

Orange the World: Orange the World is een wereldwijde campagne tegen geweld tegen vrouwen en meisjes. De campagne vindt ieder jaar plaats van 25 november (de Internationale Dag Tegen Geweld Tegen Vrouwen) tot 10 december (De Internationale Mensenrechtendag). Meer informatie via: <https://www.orangetheworld.nl/>

Ouderenmishandeling: Ouderenmishandeling is het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk lijden zal, en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid. Grofweg onderscheiden we vijf soorten ouderenmishandeling: 1. Fysieke mishandeling, 2. Psychische mishandeling (inclusief schending van het recht op privacy), 3. Verwaarlozing, 4. Financieel misbruik en 5. Seksueel misbruik. Ook ontspoorde mantelzorg is een vorm van ouderenmishandeling en kan optreden bij overbelasting van de mantelzorger. Die kan dan al dan niet bewust de zorg niet meer aan en biedt niet meer de zorg waarop een oudere recht heeft.

Parentshouse Zwolle: Het Parenthouse Zwolle is een woning met vier wooneenheden. Deze woning biedt rust voor ouderen en kinderen tijdens een scheiding.

Meer informatie via: <https://www.parentshouses.nl/zwolle/>

Relatie- en Scheidingsteam Zwolle: Het Relatie- en Scheidingsteam Zwolle (RSTZ) is gespecialiseerd in hulp bij relatieproblemen en ondersteuningsvragen over en van jeugdigen. Het team fungeert als een centraal punt waar inwoners terecht kunnen met vragen over relaties, ouders, scheidingen of complexe casussen.

Meer informatie via: <https://mijn.zwolle.nl/onderwerpen/relaties-en-scheiden/producten/relatie-en-scheidingsteam-zwolle/>

Schadelijke traditionele praktijken: Onder schadelijke traditionele praktijken vallen vormen van onderdrukking en geweld die voortkomen uit traditie, cultuur, religie of bijgeloof. Voorbeelden zijn vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld.

Sociale wijkteams Zwolle: De gemeente Zwolle kent vijf Sociale wijkteams (SWT): in Noord, West, Midden, Oost en Zuid. Dit zijn multidisciplinaire teams voor alle inwoners van Zwolle. Het SWT ondersteunt inwoners bij het zoeken naar antwoorden en oplossingen die passen bij hun persoonlijke situatie. Daarnaast biedt het SWT hulp aan Zwolse gezinnen die te maken hebben met acute en structurele onveiligheid.

TOP-3 methodiek: De TOP-3 methodiek is een redeneer-, en beslismodel om met cliënten en met alle beroepsgroepen in gesprek te gaan over onveiligheid in huiselijke kring. De TOP-3 methodiek helpt bij het ordenen van relevante informatie over onveiligheid, deze te concretiseren, te taxeren en te prioriteren.

Veilig Thuis: Veilig Thuis is het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld. Nederland kent 26 regionale Veilig Thuis organisaties. Hier kunnen slachtoffers, daders en omstanders terecht voor deskundige hulp en advies. In de regio IJsselland kan men voor advies en ondersteuning bij de verschillende vormen van huiselijk geweld terecht bij Veilig Thuis IJsselland (VTIJ).

Vrouwelijke genitale verminking: Vrouwelijke genitale verminking (VGV) is een ingreep aan de uitwendige vrouwelijke geslachtsorganen zonder medische noodzaak. VGV staat ook wel bekend als meisjes- of vrouwenbesnijdenis.

Webinar: Een interactieve presentatie of workshop die online wordt gegeven.

Zorg- en Veiligheidshuis IJsselland: Het Zorg- en Veiligheidshuis IJsselland is een plek waar experts op het gebied van straf-, bestuurs- en civielrecht, sociaal domein en zorg samen komen en samenwerken aan een ketenoverstijgende, persoonsgerichte aanpak bij complexe casuïstiek. Het Zorg- en Veiligheidshuis kent meer dan dertig netwerkpartners.

Meer informatie via: <https://www.veiligheidshuisijssel.nl/site/>

2. Bronnen

Evaluatie pilot MDA++ regio IJsselland 2022: Voor 'op den duurzame verandering' bij complexe casuïstiek huiselijk geweld en kindermishandeling

Te raadplegen via: <https://huiselijkgeweld-ijsselland.nl/bibliotheek/eindevaluatie-pilot-mda/>

Geweld hoort nergens thuis: Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling (2018-2021)

Te raadplegen via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2018/04/25/geweld-hoort-nergens-thuis-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

Geweld hoort nergens thuis: Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in IJsselland (eindrapportage 2022)

Te raadplegen via: <https://huiselijkgeweld-ijsselland.nl/bibliotheek/eindrapportage-geweld-hoort-nergens-thuis/>

Kansrijke Start: Landelijk actieprogramma voor een kansrijke start voor zoveel mogelijk kinderen (2018)

Te raadplegen via: <https://www.kansrijkestartnl.nl/actieprogramma-kansrijke-start/documenten/publicaties/2018/09/12/actieprogramma-kansrijke-start>

Kwaliteitskader: Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (2019)

Te raadplegen via: <https://huiselijkgeweld-ijsselland.nl/bibliotheek/werken-aan-veiligheid-voor-lokale-wijkteams-en-gemeenten/>

Regionale visie Jeugdhulp IJsselland 2021-2025.

Te raadplegen via: <https://www.rsj-ijsselland.nl/sites/default/files/documents/Visie-IJsselland.pdf>

Regiovisie aanpak huiselijk geweld IJsselland: Verbinden, versterken en innoveren (2021-2024)

Te raadplegen via: <https://huiselijkgeweld-ijsselland.nl/bibliotheek/regiovisie-huiselijk-geweld-ijsselland-2021-2024/>

Samen tegen mensenhandel. Landelijk programma aanpak mensenhandel (2018)

Te raadplegen via: <https://www.wegwijzermensenhandel.nl/binaries/wegwijzermensenhandel/documenten/rapport-en/2018/11/13/programma-samen-tegen-mensenhandel/tk-bijlage-3-samen-tegen-mensenhandel.pdf>

Stichting Blijf Groep. (2020, 22 september). Over huiselijk geweld - Blijf Groep.

Te raadplegen via: <https://www.blijfgroep.nl/artikelen/cijfers-en-feiten-over-huiselijk-geweld/#:~:text=De%20gevolgen%20van%20huiselijk%20geweld&text=Slachtoffers%20raken%20vaak%20in%20een,depressies%2C%20stressklachten%20en%20lichamelijke%20klachten.>

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (2026-2031)

Te raadplegen via: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/30/tk-bijlage-toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming>

Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid (2021)

Te raadplegen via: <https://vnq.nl/sites/default/files/2021-01/20210125-visie-gefaseerd-samenwerken-aan-veiligheid-def.pdf>

Bijlage 2. Regiovisie in beeld

REGIOVISIE IN BEELD

Verbinden, Versterken en Innoveren aanpak huiselijk geweld 2021 -2024 IJsselland

VEILIGHEID IS VAN ONS ALLEMAAL

van -9 maanden tot 100+ jaar

ZO LOKAAL ALS KAN, ZO REGIONAAL ALS MOET

Lokale teams zijn vertrouwde contactpersoon en worden ondersteund door experts.

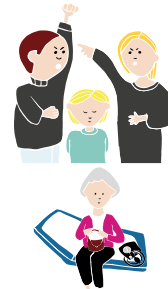
Om huiselijk geweld duurzaam op te lossen is aandacht nodig voor alle gezinsleden en problemen die ten grondslag liggen aan het geweld. Integraal en systemisch.

Daarbij is iedereen nodig: gezin, netwerk en betrokken professionals.

SAMENWERKEN

Gezamenlijke verantwoordelijkheid.

SPECIFIEKE GROEPEN

Complexe scheidingen, ouderenmishandeling, seksueel geweld, mensenhandel, stalking en eengerelateerd geweld.

EERDER & BETER IN BEELD

Het (h)erkennen van geweld is een belangrijke voorwaarde voor het stoppen ervan. Professionals moeten de signalen durven zien en bespreekbaar maken. Het helpt om hierbij de meldcode te hanteren en je zorgen eerst te bespreken met een collega.

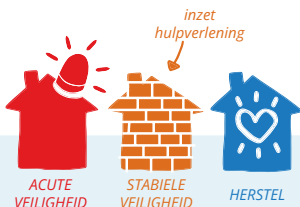
TRAUMASENSITIEF WERKEN

Verwerken van trauma is essentieel voor herstel.

DOEL

Duurzaam stoppen van geweld en intergenerationele overdracht.

GEFASEERD SAMENWERKEN AAN VEILIGHEID

Het veiligheidsplan zorgt voor focus op veiligheid door alle fasen heen.

Bijlage 3. Evaluatie pilots 'Geweld hoort nergens thuis'

Evaluatie uitgevoerde pilots programma 'Geweld hoort nergens thuis' in de regio IJsselland.

Inleiding

In april 2018 is het landelijke programma 'Geweld hoort nergens thuis' gestart. De ambitie van dit programma is: "Huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken." Onderdeel van het landelijke programma was een projectenpool.

Projectenpool 'Van Denken naar Doen'

Een landelijk programmateam is ondersteunend geweest aan de activiteiten en projecten die in dertig regio's zijn opgezet om uitvoering te geven aan de ambitie van het programma 'Geweld hoort nergens thuis'. Elke regio kon hierbij voor de benodigde projecten een aanvraag indienen bij de projectenpool 'Van Denken naar Doen'. Ook voor de regio IJsselland is een beroep gedaan op deze projectenpool. De elf gemeenten van IJsselland hebben met elkaar een aanvraag gedaan voor een drietal pilots. Deze evaluatie beschrijft het oorspronkelijke doel van de pilots en de uitkomsten van de pilots.

Evaluatie pilot versterken Veilig Thuis en samenwerking lokale teams

Omschrijving pilot

Het nieuwe handelingsprotocol betekent een wijziging in het werkproces van Veilig Thuis IJsselland. Dit betekent dat bestaande afspraken van Veilig Thuis IJsselland met gemeenten moeten worden herzien. In de regio IJsselland is het uitgangspunt dat casussen zo snel mogelijk worden overgedragen naar het lokale veld. Dit om zo mogelijk lokale passende zorg en ondersteuning te kunnen bieden aan slachtoffers van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling. Tegelijkertijd maakt de stijging van het aantal adviezen en meldingen sinds de invoering van de nieuwe wet Meldcode het noodzakelijk dat Veilig Thuis IJsselland haar focus richt op haar kerntaken.

Het doel was zo snel mogelijk de passende zorg en ondersteuning te kunnen leveren. Dit komt op dit moment in het gedrang door de stijging van meldingen. Het is mogelijk dat onderdelen van het handelingsprotocol, zoals monitoring, op dit moment belemmerend werkt. Binnen de pilot wordt gekeken welke ruimte er is voor interpretatie binnen het handelingsprotocol zonder de zorgvuldigheid en veiligheid uit het oog te verliezen. Hierbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat casussen zo snel mogelijk worden overgedragen naar lokale teams.

Voor deze pilot werden de volgende resultaten benoemd:

- VT en lokale teams weten duidelijk waar taken en verantwoordelijkheden liggen en hoe er samengewerkt wordt in het grijze gebied.
- De veiligheid van kinderen en alle betrokkenen waarborgen wordt gezien als gezamenlijke taak van Veilig Thuis IJsselland en de lokale teams.
- Er wordt gewerkt met één Veiligheidsplan en andere organisaties zoals Raad voor de Kinderbescherming en jeugdzorg vullen dat zo nodig aan. Uitgangspunt hierbij is de visie op veiligheid en risicogestuurde zorg (van Arum en Vögtlander).
- Komen tot samenwerkingsafspraken met een duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden. Met elkaar kijken hoe we elkaar goed kunnen vinden.

Uitkomsten pilot

De betrokken professionals begrijpen en respecteren elkaar en stemmen hun interventies op elkaar af in het belang van en in samenwerking met de gezinnen en álle gezinsleden. Het doel is: het stoppen van het geweld, het inzetten op voorkomen van herhaling en het herstellen van de fysieke en mentale schade. Om daadwerkelijk tot deze werkwijze te komen zijn trainingen in 'gefaseerd samenwerken aan veiligheid' verzorgd waaraan zowel medewerkers van lokale teams als netwerkpartners hebben deelgenomen.

Wanneer er sprake is van onveilige situaties wordt door de professionals in samenspraak met het gezin een veiligheidsplan opgesteld. In het veiligheidsplan wordt beschreven waarom het plan wordt gemaakt, wat de onveilige situatie is, wat er moet gebeuren om de veiligheid te herstellen, en wie (gezin en professionals) welke acties uitvoert.

Het veiligheidsplan is in een werkgroep bestaande uit medewerkers van lokale teams en netwerkpartners, zoals Jeugdbescherming Overijssel, de Raad voor de Kinderbescherming en Veilig Thuis, en met medewerking van een ouder vereenvoudigd zodat dit voor iedereen werkbaar en begrijpelijk is. Er zijn presentaties gegeven bij lokale teams om de implementatie van het 'gefaseerd samenwerken aan veiligheid' kracht bij te zetten. Hierbij werd het vereenvoudigde veiligheidsplan geïntroduceerd, werd een kort filmpje vertoond waarin de theorie aan de praktijk zijn gekoppeld en werd een infographic beschikbaar gesteld.

Conclusie op basis van evaluatie pilot

De pilot versterken *Veilig Thuis en samenwerking lokale teams* heeft geleid tot een verbeterde samenwerking tussen Veilig Thuis IJsselland en lokale teams. Bij de betrokken professionals is meer inzicht gekomen in elkaars werkwijze. Hierdoor is er meer wederzijds begrip ontstaan. Het geïntroduceerde vereenvoudigde Veiligheidsplan draagt eraan bij dat de gemaakte samenwerkingsafspraken geborgd blijven bij de uitvoering van de hulpverlening.

Evaluatie pilot multidisciplinaire aanpak ernstig huiselijk geweld (MDA++)

Omschrijving pilot

In de regio IJsselland wordt een aanpak gehanteerd waarbinnen het multidisciplinaire en systeemgerichte samenwerken in de reguliere situatie wordt opgepakt. Wat nog ontbreekt is een specifieke aanpak voor de meest complexe casuïstiek, waarbij de reguliere aanpak niet voldoende is. Om het patroon van geweld en verwaarlozing (structurele onveiligheid) te doorbreken moet specifiek multidisciplinair en systeemgericht worden gewerkt. Hierbij is het belangrijk dat er gericht wordt op een goede toegankelijkheid van specialistische expertise zorg en ondersteuning wanneer nodig en hoe lang als nodig is. Deze zaken hebben een lange adem nodig met een langdurige inzet van psychosociale, medische, forensische en justitiële specialisten, in samenwerking met het gezin zelf en anderen (school, familie, lokaal veld, etc.). Bij aanvang van de pilot kon nog niet alle (benodigde) expertise direct ingezet worden.

Er wordt gewerkt vanuit een gedeelde visie op gefaseerde ketenzorg voor veiligheid, risico gestuurde zorg en herstel). In de pilot werd nagaan in hoeverre de aanpak kon worden gerealiseerd binnen de huidige zorg/veiligheidsinfrastructuur, dan wel een aparte aanpak noodzakelijk was. Er zijn enkele bijeenkomsten met kernpartners geweest.

Het uiteindelijk doel was dat een multidisciplinaire aanpak voor ernstig en structureel geweld (MDA++) was gerealiseerd met goede aansluiting tussen de huiselijk geweld keten en de veiligheidsketen. Met als resultaat dat de betrokken huishoudens en gezinnen beter ondersteund worden en het patroon van geweld en verwaarlozing wordt doorbroken. Deze aanpak werd ingezet bij minimaal 10 tot 20 casussen over de periode van een jaar. Dit om te bekijken welke werkwijze/aanpak het beste werkten en hoe ervoor gezorgd werd dat het ook goed geborgd wordt. Maar ook om te bepalen welke expertise aanwezig moet zijn om tot een goede multidisciplinaire en systeemgerichte aanpak te komen.

Uitkomsten pilot

De werkwijze die in de regio IJsselland is gekozen legt de focus op de ondersteuning van de bestaande hulpverlening. MDA++ neemt de casus niet over maar kan worden ingevlogen om de reguliere aanpak te ondersteunen. Na een brede en zorgvuldige analyse worden vervolgens mogelijke interventies besproken waar de reguliere hulpverlening mee verder kan. Het realiseren van een aanpak MDA++ (Multidisciplinaire aanpak intersectoraal (+) en specialistisch (+)) is expliciet opgenomen in de Regiovisie Huiselijk Geweld IJsselland om 'ernstig, structureel huiselijk geweld' duurzaam te helpen oplossen. Tijdens de pilot is aangetoond dat de MDA++aanpak een toegevoegde waarde heeft voor een specifieke groep huishoudens/gezinnen in IJsselland. Daarom is besloten MDA++ structureel beschikbaar te stellen.

Conclusie op basis van evaluatie pilot

Uit de evaluatie van deze pilot is duidelijk geworden dat de gezinnen die zijn ingebracht te maken hebben met zeer complexe situaties waar veel hardnekkige problematiek speelt. Veelal zijn zeker tien hulpverleners (instanties) betrokken en wordt de situatie alsnog niet (duurzaam) opgelost. Het gaat om een beperkt aantal gezinnen. Naar schatting zal deze aanpak van toepassing zijn voor zo'n 12-20 gezinnen op jaarbasis.

Evaluatie pilot ouderenmishandeling

Omschrijving pilot

In het kader van deze pilot wordt een extra impuls geven aan het signaleren en handelen, als eerste gericht op professionals. Hierbij wordt gedacht aan een brede doelgroep. Verder wordt er een (herhalings)training gegeven voor professionals die achter de voordeur komen, zoals ouderenadviseur, woningbouwcorporatie, thuiszorg, welzijnsinstelling, wijkverpleegkundigen etc. Er is ook aandacht voor het handelen na het vermoeden van ouderenmishandeling. Doel is om de kennis en het handelingsrepertoire van professionals te vergroten.

Bij een aantal gemeenten zijn aandachtfunctionarissen ouderenmishandeling aanwezig in de lokale teams. Binnen de pilot wordt gekeken of dit voor alle gemeenten kan gelden. Samen met de medewerkers van Veilig Thuis worden de aandachtfunctionarissen geschoold om beter te kunnen signaleren en handelen bij ouderenmishandeling en dit ook te kunnen overbrengen op medewerkers van lokale teams.

Uitkomsten pilot

De werkgroep ouderenmishandeling die actief was binnen deze pilot heeft zich beziggehouden met het ontwikkelen van activiteiten en materialen om aandacht functionarissen en uitvoerend professionals meer inzicht te geven in het fenomeen ouderenmishandeling: hoe kan dit wordenesignaleerd en hoe kan dit bespreekbaar worden gemaakt met zowel het slachtoffer als de (potentiële) pleger. Er is een webinar georganiseerd en een toolbox gemaakt die is gedeeld met aandacht functionarissen ouderenmishandeling van diverse organisaties. Daarnaast is er meegewerkt aan de totstandkoming van een training ouderenmishandeling met behulp van een VR-bril die is genomineerd als zorginnovatie.

Conclusie op basis van evaluatie pilot

Ouderenmishandeling heeft als resultaat van deze pilot meer aandacht gekregen binnen de lokale teams en bij andere professionals. De ontwikkelde materialen voor aandachtfunctionarissen en uitvoerende professionals dragen bij aan structurelere signalering en aandacht voor ouderenmishandeling.

Bijlage 4. Schematische weergave uitvoeringsoverzicht

Actielijn	Activiteit	Uitwerking
1. Eerder en beter in beeld	1a. Versterken lokale aanpak huiselijk geweld	• Versterken SWT's • Aandachtsfunctionarissen • Versterken samenwerking SWT's en Veilig Thuis IJsselland
	1b. Vergroten bekendheid meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	• Via SWT's • Aandachtsfunctionarissen • Regionale werkgroep
	1c. Kennisdelen (aanpak) huiselijk geweld	• Regionale website • Webinars • Nieuwsbrief • Expositie • Regionale werkgroep • Aandachtsfunctionarissen
	1d. (Door)ontwikkelen aanbod training en voorlichting aanpak huiselijk geweld	• Lokaal en regionaal opleidingsaanbod • Regionale werkgroep
2. Stoppen en duurzaam oplossen	2a. Inzet MDA++	• Inzet MDA++ voor SWT's • Borging MDA++ • Regionale werkgroep
	2b. Bevorderen gebruik veiligheidsplan	• Via SWT's • Training TOP-3 methodiek • Regionale werkgroep
	2c. Traumasensitief werken	• Verbreden kennis en vaardigheden • Traumasignalering bij kinderen in de opvang • Drakentemmers • Regionale werkgroep
	2d. (Door)ontwikkelen regionaal aanbod hulp en behandeling huiselijk geweld	• Lokaal en regionaal opleidingsaanbod • Regionale werkgroep
3. Aandacht voor specifieke groepen	3a. Aanpak mensenhandel	• Regionale aanpak • Aanpak seksuele weerbaarheid en seksuele uitbuiting
	3b. Aanpak seksueel geweld	• Aanpak GGD IJsselland
	3c. Aanpak schadelijke traditionele gebruiken	• Aanpak GGD IJsselland • Aandachtsfunctionarissen • Ervaringsdeskundigen
	3d. Aanpak ouderenmishandeling	• Regionale aandacht • Aandachtsfunctionarissen • Regionale werkgroep
	3e. Aanpak kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en complexe scheidingen	• Relatie- en scheidingsteam • Parents house • Aandachtsfunctionarissen
	3f. (Door)ontwikkelen expertise doelgroepen	• Opleidingsaanbod • Aandachtsfunctionarissen • Regionale werkgroep